

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Katholiek in de Republiek : subcultuur en tegencultuur in Nederland, 1570- 1750

Lenarduzzi, C.M.

Citation

Lenarduzzi, C. M. (2018, October 25). *Katholiek in de Republiek : subcultuur en tegencultuur in Nederland, 1570- 1750*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/66483>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/66483>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/66483> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Lenarduzzi, C.M.

Title: Katholiek in de Republiek : subcultuur en tegencultuur in Nederland, 1570- 1750

Issue Date: 2018-10-25

Deel I Van cultuur tot subcultuur

Zoals in de inleiding al is aangegeven, staat in de hoofdstukken 1 tot en met 3 de transformatie van katholieke cultuur tot katholieke subcultuur centraal. Hoewel de gereformeerden en andere dissenters al decennia lang aan de poorten van het katholieke bastion hadden gerammeld, werden de katholieken in de Noordelijke Nederlanden uiteindelijk pas in de jaren 1570 definitief van het centrum naar de zijlijn van de samenleving gedirigeerd. Wat dat in theorie en praktijk betekende voor de speelruimte van de katholieke gemeenschap in de Republiek wordt uiteen gezet in hoofdstuk 1. In de hoofdstukken 2 en 3 wordt vervolgens geanalyseerd hoe individuele katholieken het hoofd boden aan hun metamorfose van een dominante in een ondergeschikte cultuur. Bij welke katholieken wekte de revolutionaire omwenteling die de Reformatie en de Opstand in hun bestaan teweeg hadden gebracht actief verzet op? Welke katholieken kozen er juist voor om een accommoderende houding aan te nemen? Binnen deze twee uiteinden van het spectrum, bevonden zich natuurlijk ook katholieken die er geen probleem in zagen om al naar gelang de omstandigheden te ‘shoppen’, om nu eens tot de mainstream cultuur te horen, en dan weer naar de katholieke subcultuur te verhuizen. Aan de hand van enkele families met onverdacht katholieke wortels, de zogenaamde glippers, onderzoek ik in hoofdstuk 2 welke uiteenlopende strategieën individuele katholieken ontwikkelden om hun weg te vinden in een zich reformerende samenleving en wat hun keuzes ons leren over de aard van de katholieke subcultuur. Hoe gemêleerd was deze nu eigenlijk, hoeveel ‘soorten’ katholieken kunnen we onderscheiden en hoe vast waren die categorieën?

De families die in hoofdstuk 2 aan bod komen, behoorden tot een bijzondere categorie. Behalve dat de stamvaders bovengemiddeld loyaal aan vorst en kerk waren, behoorden ze alle drie tot het katholieke patriciaat. Aan de hand van katholieke herinneringscultussen wordt in hoofdstuk 3 de sociale stratificatie van de katholieke subcultuur verbreed. De Opstand dwong de katholieken in de Republiek niet alleen om hun koers in het heden te bepalen, maar ook om een keuze te maken over zowel hun verleden als hun toekomst. Welke delen van hun verleden wilden zij bewaren en overdragen aan de volgende generaties? Door te ontleden welke herinneringen katholieken in portefeuille hielden, en waarom, komt een antwoord op de vraag wat het betekende om katholiek te zijn in de Republiek dichterbij. De keuzes die katholieken maakten ten aanzien van hun geschiedenis hadden immers meer

betekenis dan alleen een door nostalgie ingegeven zucht naar een roemrijk verleden, waarin zij nog de religieuze dienst uitmaakten. Het verleden inspireerde katholieken ook op allerlei manieren tot activisme in het heden. Maar het verleden was niet alleen nauw verbonden met het heden, het herbergde tevens verwachtingen voor de toekomst: bepaalde herinneringen werden mede vastgelegd voor het nageslacht opdat het script klaar zou liggen op het moment van een katholieke restauratie. Herinneringen leren ons dus ook iets over de manier waarop de katholieke gemeenschap naar de toekomst keek. Door individuele katholieken als uitgangspunt te kiezen, wordt bovendien de diversiteit van de katholieke subcultuur verder blootgelegd.